

POSUDOK ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Téma: Od zneuznání ke spravdnosti

Typ záverečnej práce: Habilitačná práca

Autor: PhDr. Marek Hrubec, PhD.

Oponent: Doc. PhDr. Vladimír Manda, CSc.

P.č.	Kritériá hodnotenia záverečnej práce
1.	<p>Náročnosť spracovania riešenej problematiky práce</p> <p>Predmetom habilitačnej práce je v súčasnosti aktuálna problematika rozvíjaná najmä v sociálno-politickej filozofii ako aj etike, zameraná na skúmanie podmienok a prekážok spojených s tzv. spoločenským uznaním a uplatnením rozmanitých kvalít osobnosti človeka. Je zjavné, že pokiaľ spoločnosť neuznáva nejaké kvality osobnosti, či už na úrovni politickej, ekonomickej alebo sociálnej, tak to má na život osobnosti negatívne dopady, v extrémnych prípadoch smerujúce až k zániku samotnej osobnosti človeka. Samotný názov práce: „Od zneuznání k spravdnosti“ ukazuje na to, že autor spája uznanie osobnosti človeka so spravodlivosťou a ako na to ukazujú jednotlivé kapitoly, tak aj s inými významnými sociálnymi hodnotami. Spoločenským pozadím, na ktorom autor problémy uznania skúma je súčasný vývoj buržoáznej spoločnosti spojený s postupujúcou globalizáciou ako aj s narastajúcimi environmentálnymi a sociálnymi problémami.</p> <p>Z metodologickej stránky sa autor opiera o trichotómiu metodologických krokov vedúcich od kritiky spoločenskej skutočnosti, cez jej vysvetlenie a odhalenie jej pozitívnych stránok k normativite, ktorá odhalené pozitívne stránky transformuje do podoby morálne, všeobecne žiadanej reality. Ako na to autor poukazuje, ide o postup inšpirovaný predovšetkým predstaviteľmi frankfurtskej školy, z ktorej cieľavedome vychádza, a na ktorú aj nadväzuje. Značná časť práce je venovaná historickému vývoju frankfurtskej školy. Je pozitívne, že autor sa pri riešení svojej témy opiera ako o historické tak aj súčasné zdroje viažuce sa k danej problematike. Využíva nie len práce predstaviteľov kritickej teórie, ale aj práce liberálov, komunitaristov ako aj práce marxisticky orientovaných predstaviteľov. Práca nie je len suchou konštatáciou rozmanitých tvrdení, ale svojou vnútornou povahou má charakter polemického diskurzu vedeného najmä s predstaviteľmi liberalizmu a libertarianizmu, ktorých chápanie vzťahu spoločenského celku a individua neumožňuje plne realizovať uznanie osobnosti v jej spravodlivom móde. Uznanie kvalít osoby človeka je v danom systéme skôr výsledkom hry slobodných trhových síl, než prejavom samotnej spoločnosti. V uvedenom zmysle sú aj prehlbujúce sa majetkové rozdiely dôsledkom slepej hry trhových síl ako hovorí Hayek a nie dôsledkom spoločenského uznania kvalít individua. Jedným z kritizovaných autorov je najmä J. Rawls a jeho Teória spravodlivosti.</p> <p>Z hľadiska šírky skúmania problematiky uznania osobnosti človeka sa autor neobmedzuje len jej individuálne skúsenostné podoby, ale snaží sa o určitý systematický postup od individuálneho k národnému a od národného ku globálnemu.</p> <p>Z hľadiska náročnosti je téma spracovaná na požadovanej metodologickej ako aj poznatkovej úrovni napriek tomu, že s ohľadom na kvantitatívny rozsah práce sa v nej nutne vyskytujú miesta, bez ktorých by sa daná práca celkom „zaobišla“. Mám tu na mysli najmä niektoré časti venované vývoju názorov frankfurtskej kritickej teórie.</p>
2.	<p>Posúdenie úrovne spracovania práce</p> <p>Úroveň habilitačnej práce vyhovuje všeobecným kritériám kladeným na daný druh práce napriek tomu, že jej úroveň v niektorých častiach sklzáva skôr do relatívne rozvláčneho a konštatáčného diskurzu. Je to zrejme dané rozsahom práce ako aj jej vnútorným členením, v rámci ktorého sa objavujú v práci určité časti, bez ktorých by habilitačná práca mohla byť. Jej celkové skrátenie a zjednodušenie štruktúry by prispelo k zlepšeniu jej vnútornej dynamiky, kritičnosti a výpovednej hodnote textu. V texte je na veľmi dobrej úrovni spracovaná najmä</p>

kritická analýza rozmanitých aspektov filozofie J. Rawlsa a je preukázaná jej ohraničenosť najmä s pohľadu sociálno-ekonomických foriem uznania.

Významným aspektom práce je autorova snaha o vlastný metodologický prínos k metódam sociálnej filozofie, opierajúci sa predovšetkým o metódy frankfurtskej kritickéj teórie.

Základná trichotomická metóda postupujúca od kritiky cez vysvetľovanie k normatívnosti je iste inšpiratívna, aj keď z pohľadu klasicky vedeckých postupov je v niektorých aspektoch nie celkom zdôvodnená. Mám na mysli najmä fakt, že ak sa postup začína kritikou spoločenskej skutočnosti, tak bezprostredným východiskom sa stáva nie reflexia spoločenskej rozmanitosti, teda reflexia toho ako sa veci všeobecne majú, ale reflexia primárne orientovaná na negatívne stránky skutočnosti. Aby sa ale reflexia negatívneho premenila na kritiku negatívneho, k tomu je potrebné určité hodnotenie ako aj nejaká pozitívna idea, ktorá by kritizované negatívum pozitívnym spôsobom negovala alebo prekonala. Inak povedané, moment kritického vzťahu k realite sa mi nejaví ako východiskový bod poznania sociálnej reality. Záverečný krok trichotómie, ktorý má povahu formovania noriem, t.j. toho, k čomu by sme sa mali záväzne uberať pri náprave negatívnych javov sa mi nejaví ako všeobecne platný spôsob zavŕšenia teoretického poznávacieho postupu. Je zrejmé, že sociálno-filozofické poznanie by malo po kritickéj analýze nejakej skutočnosti ukázať aj cestu riešenia daného problému. Rovnako je jasné, že naznačená cesta riešenia nejakého problému by mala byť vedená nejakou hodnotou, ale či by toto malo mať povahu normatívneho záveru, o tom nie som presvedčený.

Záverečné časti práce sú venované otázkam globálneho uznania, čo je nakoniec aj v súlade s podtitulom práce – „Kritická teória globálnej spoločnosti a politiky“. V danej časti autor preukazuje svoju podrobnú oboznámenosť s názormi významných svetových teoretikov a do tejto diskusie vnáša aj svoje pohľady. Danej časti práce by z môjho pohľadu prospelo trochu viac syntézy, aby sa určitým spôsobom prekonala nekonečná rozmanitosť názorov a postojov prezentovaných v danej časti.

Na niektorých miestach sa autor nevyhol určitým teoretickým nejasnostiam. Z môjho pohľadu napríklad aj názov práce - Od zneuznania k spravodlnosti – vyvoláva otázku, prečo nie je protikladom zneuznania uznanie osobných kvalít človeka a prečo sa do protikladu k zneuznaniu dáva spravodlivosť? Nie celkom jasným sa mi javí aj autorom používaný výraz „kritická teória“. Niekedy sa totiž daným názvom má na mysli známa filozofická škola tzv. frankfurtská škola, ale niekedy sa zdá, že autor má na mysli pod daným výrazom jednoducho kritickú filozofickú teóriu a nie nejakú zvláštnu školu. V texte na strane 220 ma zaujala nekomentovaná informácia, že Cohenova tzv. silná teória seba-vlastníctva, je základom egoizmu. Vzniká tu otázka, či nárok na to, čo človeku patrí je základom egoizmu?

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Prínos habilitačnej práce je možné vidieť vo viacerých smeroch. V prvom rade už nastolenie problematiky uznania osobnosti človeka v súčasných ekonomicko-sociálnych a politických súvislostiach je pozitívnym javom najmä preto, že odhaľuje tak povediac temné alebo zahalené stránky súčasných spoločenských systémov. Práca ukazuje, že na pozadí rozmanitých úspechov súčasného vyspelého buržoázneho sveta sa skrývajú rozsiahle sféry hlbokkej nerovnosti v postavení človeka. Oproti narastajúcemu bohatstvu stále menšej časti obyvateľstva sa tak povediac „hromadia“ milióny biednych a spoločensky neuznaných spoločenských bytostí. Neustále rozširovanie ľudských a občianskych práv človeka nie je sprevádzané aj príslušným rozdeľovaním materiálneho bohatstva.

Špecifický prínos práce vidím v pokuse autora načrtnúť a argumentovať celý základný systém foriem uznania osobnosti človeka, postupujúci od sociálno-ekonomických princípov uznania až k politickému a kultúrnemu uznaniu, s.456 a ďalej. V návrhu je zjavne „cítiť“ vplyv Rawlsa, najmä pokiaľ ide o delenie princípov na princípy rovnosti a diferencie. Uvedený systém vlastne predstavuje v rámci trichotomického postupu autora jeho záverečnú normatívnu časť, ktorou by sa mala riadiť politika moderného štátu a dokonca politika globálneho štátu. Prirodzene, že celý tento model sa pohybuje prevažne v akademickej rovine a nevenuje sa špecifickým politickým otázkam realizácie daného systému uznania do konkrétnej politiky. Napriek tomu je ale jasné, že tak ako iné práce tohto druhu, tak aj názory v habilitačnej práci si postupne nachádzajú cestu aj do politického diskursu a je potrebné dúfať, že odtiaľ si nájdu cestu aj do reálnej politiky.

Je možné, že práca by predstavovala väčší prínos, ak by autor skúmal problematiku uznania podľa systému princípov uznania, ktoré syntetizoval až v závere práce. Inak povedané, ak skúmanie problematiky uznania u rôznych filozofických predstaviteľov, priviedlo autora k

	návrhu systému princípov uznania, tak teoretické objasnenie daného systému je možné len jeho reálnym uplatnením na skúmanie spoločenskej reality. Predpokladám, že autor k tomuto kroku v dohľadnej dobe pristúpi.
4.	<p>Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, kultúra)</p> <p>Práca okrem úvodu a záveru obsahuje 5 kapitol a spolu s literatúrou, poznámkami, menným a vecným registrom má 562 strán. Vecný obsah práce rozčlenený do 5 kapitol má nasledujúcu štruktúru – Prvá kapitola Založení kritické teórie sa orientuje na základy kritickej teórie a jej metódy, druhá kapitola Vývoj kritickej teórie sa orientuje na historické aspekty kritickej teórie, tretia kapitola je orientovaná na Meze liberálni slobody, štvrtá Zkušenost uznání sa venuje rozvoju uvedomenia si potreby uznania, a piata kapitola Globální perspektivy uznání sa orientuje na predpokladanú budúcnosť danej problematiky uznania. Práca obsahuje nie len zoznam literatúry, ale aj „summary“ dokonca aj v čínštine (aspoň sa tak domnievam), ako aj menný a vecný register.</p> <p>Práca v širokej miere využíva zahraničné zdroje, najmä nemeckej a anglickej proveniencie. Z hľadiska svojho rozsahu ďaleko prekračuje nároky kladené na daný druh práce. Celkovo je práca po formálnej stránke napísaná na požadovanej úrovni.</p>
5.	<p>Explicitne vyjadrený návrh na udelenie (resp. neudelenie) vedecko-pedagogického titulu docent</p> <p>Na základe celkového posúdenia predloženej habilitačnej práce Od zneuznání k spravedlnosti, od autora Mareka Hrubca, odporúčam aby bola práca predložená k obhajobe pred habilitačnú komisiu pre odbor 2.1.1 Filozofia a po úspešnej obhajobe, navrhujem udeliť Marekovi Hrubcovi titul docent filozofie.</p>

Záverečnú prácu hodnotím: **PR-r - prospel/a**

Nitra 28.02.2015

Podpis: _____